

MANGE KULTURER I NORGE

Nye ord, sidene 55–60

Norsk	Morsmål	Setning med ordet
en handel		
en handelsmann		
en kraft		
en arbeidskraft		
en kollisjon		
en leveregel		
en myndighet		
myndighetene		
en urett		
å beholde		
beholdt		
har beholdt		
å delta		
deltok		
har deltatt		
en deltaker		
å handle om		
et yrke		
et yrkesliv		
et samfunnsliv		
en verdi		
en kunnskap		
aktiv		
passiv		
å tilpasse seg		
å beskytte		
trygg		
å svikte		
en utfordring		
å kollidere		
en fasit		

MANGE KULTURER I NORGE

Norsk	Morsmål	Setning med ordet
å løse å løse et problem / en utfordring		
en toleranse		
å godta godtok har godtatt		

En uttaleregel:

Ganske mange substantiv slutter på -sjon. Disse substantivene skal ha trykk på denne stavel-
sen: situasjon – stasjon – kollisjon

Vi leser lange ord. Hvilken del av ordet har mest trykk? Sett strek.

myn-dig-het be-hol-de sam-funns-liv

ver-di ak-tiv til-pass-e ut-ford-ring

to-le-ran-se god-ta

MANGE KULTURER I NORGE

Eksempelsetninger med noen ord. Sett kryss hvis du forstår setningene.

		Forstår
arbeidskraft	Mange bedrifter i Norge trenger nye ansatte. De trenger arbeidskraft.	
en myndighet	En myndighet har fått makt til å bestemme noe i kommunen, fylket eller staten. Politimyndighetene, skattemyndighetene og skolemyndighetene har for eksempel makt til å bestemme.	
en urett	Norske myndigheter ødela mye av den samiske kulturen. Det var ikke riktig. De gjorde en stor urett mot samene.	
å beholde	Du vil låne denne boka av meg, men du trenger ikke levere den tilbake. Du kan beholde den. Hun kommer fra Spania, men har bodd i Norge i 20 år. Men hun har beholdt en del av spansk kultur.	
å tilpasse seg	To jenter har flyttet fra Bergen til Tromsø. Den ene liker seg godt. Hun synes det er OK at det er mørkt og kaldt om vinteren og lyst om sommeren. Hun har fått venner. Den andre trives ikke. Hun klarer ikke å tilpasse seg. Alt er så nytt og så annerledes.	
en verdi	Dette smykket mitt er laget av gull. Det har stor pengeverdi, men det har også en annen verdi. Jeg fikk det av mannen min for 20 år siden. Alle mennesker har like stor verdi.	
å beskytte	Foreldre vil passe på barna sine slik at barna ikke skader seg eller har det vanskelig og vondt. Foreldre vil beskytte barna.	
å svikte	Han sa at han skulle beskytte og hjelpe henne, men han gjorde det ikke. Han sviktet henne.	
en utfordring	En utfordring er en stor og vanskelig jobb man skal prøve å gjøre. Det er en utfordring å lære et nytt språk når man er voksen.	
en toleranse	Tre venner. Den ene er muslim, den andre kristen, den tredje ikke religiøs. De er likevel gode venner. De er uenige, men de viser toleranse for hverandre. De mener at det er GREIT at andre mennesker har en annen tro og noen andre verdier enn de har selv.	

MANGE KULTURER I NORGE

Segregering

Innvandrere kan tilpasse seg et samfunn på forskjellige måter. De kan assimilere seg, altså ta opp hele kulturen i det nye samfunnet og glemme sin gamle kultur. De kan velge å beholde deler av kulturen de har med seg, men tilpasse seg sin nye kultur – de integrerer seg. Noen velger å segregere seg, de beholder sin egen kultur og lager et eget lite samfunn i det store samfunnet.

Myndighetene kan velge forskjellige typer politikk når det er flere folkegrupper i ett land. Norske myndigheter valgte å fornorske samer og kvener på 1800- og 1900-tallet. De ville at samene og kvenene skulle bli assimilert.

Det finnes også eksempler på at myndighetene i noen land har drevet en segregeringspolitikk, altså en politikk som betyr at ulike folkegrupper i samfunnet skal bo på bestemte steder og ha ulike rettigheter. Et eksempel er Sør-Afrika. Sør-Afrika har veldig mange forskjellige folkegrupper, blant annet innvandrere som kom fra Nederland og Storbritannia for flere hundre år siden. Senere kom det også innvandrere fra India og andre områder i Asia. Men et stort flertall var svarte fra forskjellige folkegrupper. De hvite hadde all makt i samfunnet fram til 1994.

Et rasistisk parti fikk makten i 1940-årene, og de startet en politikk som de kalte apartheid. Dette var en rasistisk segregeringspolitikk. Innbyggerne i Sør-Afrika ble delt inn i forskjellige grupper: hvite, fargede (for eksempel fra India) og svarte. Myndighetene bestemte at disse tre folkegruppene ikke skulle leve sammen. De bestemte at de svarte og de fargede skulle bo

Slike benker var vanlig i apartheidtiden i Sør-Afrika. Hva står det på benken?

MANGE KULTURER I NORGE

i spesielle områder. De forskjellige gruppene hadde ikke de samme rettighetene. Det kom egne skoler, egne busser og tog, egne parker, egne fotballanlegg for de forskjellige folkegruppene. De hvite fikk selvfølgelig alt det beste, og bare de hvite hadde politisk makt. Det var forbudt for mennesker i de forskjellige gruppene å være kjærester eller gifte seg med hverandre. Mennesker som brøt apartheidlovene, kunne få mange år i fengsel. Svarte og fargede måtte alltid ha med seg pass, og de kunne ikke reise fritt i landet. Livet var veldig vanskelig for fargede og svarte.

Dette gamle skiltet forteller at bare hvite mennesker har lov til å være i dette området.

Du kan lese mer om apartheidpolitikken og apartheids historie i historieboka. Der kan du også lese om segregeringspolitikken i noen amerikanske delstater.

MANGE KULTURER I NORGE

Å diskutere å reflektere å argumentere å begrunne

Først noen viktige nye ord.

Norsk	Morsmål	Setning med ordet
et argument		
å argumentere		
å begrunne		
en påstand		

Ordet «reflektere» betyr å tenke slik at du forstår noe bedre eller får ny kunnskap. Når vi leser, kan vi reflektere over det vi har lest. Da tenker vi over det vi har lest, og vi prøver å sammenligne med noe vi har lært eller opplevd før. Hvis du ikke reflekterer over det du har lest, er det ikke sikkert at du forstår og kan bruke det du har lest. Det er viktig å reflektere, både i samfunnsfag og i andre fag. Å diskutere en sak med andre mennesker kan føre til refleksjon. Kanskje personene du diskuterer med, kan få deg til å tenke annerledes etterpå? Husk å begrunne meningen din, prøv å finne så mange argumenter du kan for det du mener er riktig.

Hvordan skal en god debatt være?

Det er viktig å lære seg å delta i en diskusjon, en debatt. Her er noen gode råd. Etterpå kan dere gjerne ha en debatt i klassen.

- 1 Ha respekt for andres meninger selv om du er uenig.
- 2 Lytt til det andre har å si.
- 3 Velg en møteleder som skal lede debatten.
- 4 Rekk opp hånden hvis du vil holde et innlegg (hvis du vil si noe). Møtelederen skriver ned navnet ditt, så får du snakke når det er din tur. Møtelederen kan bestemme at hvert innlegg ikke skal vare mer enn for eksempel 2 minutter.
- 5 Husk å begrunne meningen, si hvorfor du mener det.
- 6 Ikke vær usaklig, snakk om saken. Et eksempel på usaklig debatt er at en person sier: «Du er så dum, du forstår jo ingenting.»

MANGE KULTURER I NORGE

Snakk sammen og diskuter kultur og kulturkollisjoner.

Bruk de erfaringene og den kunnskapen dere har om forskjellige kulturer. Hvis dere diskuterer:

Husk å begrunne meningen din og være saklig i diskusjonen.

- 1 Hvordan oppfører ungdom seg mot eldre mennesker i forskjellige kulturer dere kjenner?
- 2 Tenk på en kvinne som fikk baby for en dag siden. Det var en normal fødsel uten spesielle problemer. Hvordan skal hun oppføre seg de neste ukene? Skal hun ligge mye i senga? Skal hun stå opp og begynne et vanlig liv igjen fort? Er det mye familie rundt henne – søstre, svigermor, mor eller andre?
- 3 Bestemor i en familie er død. Hun ble 72 år gammel. Hvordan er det vanlig å sørge i kulturer du kjenner? Kan man gråte høyt? Kan man vise mye følelser, eller skal man ikke vise så mye følelser? Kan menn også gråte? Hvordan er sørgekulturen?
- 4 Hvordan er kulturen på skoler i land dere kjenner godt? Hvordan snakker læreren til elevene? Hvor streng er læreren? Hvordan snakker elevene til læreren? Har læreren lov til å straffe elevene?
- 5 Noen muslimer vil ikke ta en person av motsatt kjønn i hånden fordi de mener at Koranen sier at personer av motsatt kjønn ikke skal ta hverandre i hånden. Et eksempel kan være en muslimsk mann som ikke vil ta en kvinne i hånden og hilse. I Norge er det vanlig at menn og kvinner tar hverandre i hånden når de hilser på hverandre. Hvordan kan man løse denne kulturkonflikten? Er det OK at den muslimske mannen ikke vil ta en kvinne i hånden og hilse når han bor i Norge?
- 6 En kvinne som jobber i det norske politiet, har ikke lov til å bruke hijab i dag. Det har vært mange diskusjoner om dette. Noen mener at det er feil at kvinner skal bruke hijab. Hvorfor mener de det, tror du? Hvilke argumenter har de mot hijab i politiet? Andre mener at det ikke er et problem at kvinner i politiet kan bruke hijab. Hvilke argumenter har de for dette? Sett opp noen argumenter for og mot bruk av hijab i politiet. Etterpå skriver du hva du mener. Husk å begrunne meningen din, altså si hvorfor du mener det.